

Soukromá listina a dokazování

Oproti listině veřejné, kde důkazní břemeno leží na tom, kdo popírá její správnost, u soukromé listiny stačí „formální“ popření její správnosti druhým účastníkem řízení, aby nastoupila důkazní povinnost a důkazní břemeno toho účastníka, který tvrdil skutečnosti, jež měly být prokázány soukromou listinou.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 472/2007, ze dne 30.4.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce A. Ch., zastoupeného advokátem, proti žalovanému J. M., o zaplacení částky 45.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 17 C 282/2004, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové-pobočky v Pardubicích ze dne 7. září 2006, č. j. 23 Co 192/2006-77, tak, že rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové-pobočky v Pardubicích ze dne 7. září 2006, č. j. 23 Co 192/2006-77, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Pardubicích (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 8. června 2005, č. j. 17 C 282/2004-41, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 45.000,- Kč s 3,5% úrokem z prodlení od 18. 1. 2003 do zaplacení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce na základě smlouvy ze dne 17. 1. 2002 půjčil žalovanému částku 78.000,- Kč, kterou měl žalovaný vrátit do 17. 1. 2003. Žalobce zmocnil k inkasování splátek dluhu svědka S. Š., jenž pro něho přebíral od žalovaného splátky půjčky a příjmovými doklady dopředu podepsanými žalobcem potvrzoval převzetí peněz od dlužníka. Konkrétní datum a částku tento svědek potvrdil podle toho, kolik mu žalovaný předal. Soud prvního stupně neuvěřil žalovanému, že dne 16. 9. 2004 doplatil žalobci částku 45.000,- Kč přesto, že na tuto částku zní příjmový pokladní doklad ze stejného dne, jehož správnost žalobce popřel. Vycházejí ze svědecké výpovědi J. P., jenž potvrzoval, že v době od 21.00 hod. do 22.00 hod., kdy mělo dojít k předání sporné částky mezi účastníky, byl se žalobcem a ten tudíž nemohl od žalovaného převzít v P. u P. marketu spornou částku, dospěl k závěru, že se žalovanému nepodařilo prokázat zánik jeho závazku doplatit zbytek půjčky ve výši 45.000,- Kč.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 7. září 2006, č. j. 23 Co 192/2006-77, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl; zároveň rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Po zopakování dokazování výsledkem svědka S. Š. a obsahem listiny ze dne 16. 9. 2004 uzavřel, že soud prvního stupně nesprávně hodnotil obsah příjmového dokladu ze dne 16. 9. 2004, jenž je podepsán žalobcem, přičemž slyšený svědek Š. vyloučil ztrátu této listiny. Žalobci se tak nepodařilo zpochybnit věrohodnost písemného potvrzení o zaplacení dluhu.

V dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 podst. 1 písm. a) o. s. ř., žalobce (dále též „dovolatel“) odvolacímu soudu vytýká, že jeho rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování a že řízení zatížil vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Vycházejí z příjmového pokladního dokladu a výpovědi svědka S. Š., dospěl k nesprávnému skutkovému závěru, že žalobce převzal od žalovaného na úhradu dluhu částku 45.000,- Kč; pominul přitom výpověď svědka J. P., jenž potvrdil, že žalobce nemohl v době tvrzené žalovaným spornou částku převzít.

Dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněnou osobou a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumal v napadeném rozsahu vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak byly obsahově vymezeny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). I když žalobce avizuje uplatnění dovolacích důvodů podle § 241a odst. 1 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř., odvolacímu soudu obsahově (§ 41 odst. 2 o. s. ř.) vytýká, že jeho rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování (tedy uplatňuje jen dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř.) a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] v otázce rozložení důkazního břemene.

Domáhá-li se žalobce zaplacení zažalované částky z titulu smlouvy o půjčce, bylo pro rozhodnutí o tomto nároku rozhodující zjištění, zda žalovaný půjčku žalobci vrátil. Tvrdí-li žalovaný, že pohledávku žalobce splatil dne 16. 9. 2004 platbou ve výši 45.000,- Kč, leží na něm důkazní břemeno o tomto tvrzení a zásadní skutková otázka, zda byl dluh splněn, se neodvíjí jen od příjmového pokladního dokladu z téhož data, ale především od zjištění, zda se žalobci dostalo jím požadovaného plnění, tedy zda k zaplacení půjčky skutečně došlo.

Za skutkové zjištění, které nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu citovaného ustanovení rozumět výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o.s.ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly za řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti, je logický rozpor, nebo jestliže hodnocení důkazů odporuje ustanovením § 133 až § 135 o.s.ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva. Provedeným dokazováním je třeba rozumět jak dokazování provedené u soudu prvního stupně, tak i dokazování provedené před odvolacím soudem.

Dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o.s.ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - jen ze způsobu, jak k němu odvolací soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry. Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout.

Rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, že žalovaný žalobci zbytek dluhu zaplatil 16. 9. 2004. Tento závěr učinil na základě příjmového pokladního dokladu ze dne 16. 9. 2004 a výpovědi svědka S. Š.

Hodnocení důkazů odvolacím soudem ovšem nelze považovat za odpovídající zákonu, neboť nehodnotil všechny důkazy provedené u soudu prvního stupně a v řízení odvolacím, které se vztahovaly k rozhodné skutkové otázce (každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti). Do procesu hodnocení důkazů nezahrnul svědeckou výpověď J. P., která závěru odvolacího soudu nenasvědčuje, a nevypořádal se s ní.

Jelikož odvolací soud pominul rozhodnou skutečnost zpochybňující převzetí zažalované částky žalobcem, která vyplývá z uvedeného důkazu provedeného před soudem prvního stupně, a protože při hodnocení důkazů pominul poznatky, které jinak za řízení vyšly najevo, neodpovídá výsledek takto vadného a neúplného hodnocení důkazů soudem postupu stanovenému v ustanovení § 132 o. s.

ř. Skutkové zjištění odvolacího soudu, že „žalobce od žalovaného částku 45.000,- Kč na zaplacení půjčky ze dne 17. 1. 2002 obdržel“, proto dosud nemá oporu v provedeném dokazování, a nemohou tak zatím obstát ani právní závěry odvolacího soudu, které byly na tomto skutkovém zjištění založeny.

Podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. lze dovolání podat z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nesprávným právním posouzením je omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutkové zjištění). O mylnou aplikaci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. jestliže ze skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry.

Odvolací soud vyšel z chybného závěru, že žalobce tíží důkazní břemeno o nesprávnosti (či nepravosti) příjmového pokladního dokladu ze dne 16. 9. 2004, na základě kterého změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl.

Podle § 120 odst. 1 věty první o. s. ř. jsou účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Podle § 120 odst. 3 věty druhé o. s. ř. neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.

Důkazním břemenem se rozumí procesní odpovědnost účastníka řízení za to, že za řízení nebyla prokázána jeho tvrzení a že z tohoto důvodu muselo být rozhodnuto o věci samé v jeho neprospěch. Smyslem důkazního břemene je umožnit soudu rozhodnout o věci samé i v takových případech, kdy určitá skutečnost, významná podle hmotného práva pro rozhodnutí o věci, nebyla pro nečinnost účastníka (v důsledku nesplnění povinnosti uložené účastníku ustanovením § 120 odst.1 větou první o. s. ř.) nebo vůbec (objektivně vzato) nemohla být prokázána a kdy tedy výsledky zhodnocení důkazů neumožňují soudu přijmout závěr ani o pravdivosti této skutečnosti, ani o tom, že by tato skutečnost byla nepravdivá.

Z hmotněprávní úpravy vyplývá, že k půjčce dochází na základě smlouvy, podle níž věřitel poskytne (předá) peníze dlužníku, který se zavazuje vrátit je po uplynutí dohodnuté doby (§ 657 obč. zák.). Ve sporu o vrácení půjčené částky má žalobce břemeno tvrzení, že se žalovaným dlužníkem uzavřel smlouvu o půjčce, že mu poskytl finanční prostředky a že žalovaný dluh řádně a včas nezaplatil. Důkazní břemeno ohledně tvrzení, že byla uzavřena smlouva o půjčce a že podle ní bylo dlužníku plněno, spočívá na věřiteli. Jsou-li tyto skutečnosti prokázány, pak věřitel unesl důkazní břemeno (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. ledna 2002, sp. zn. 25 Cdo 98/2000, uveřejněný pod C 946/13 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR). Důkazní břemeno ohledně existence právní skutečnosti, která měla za následek zánik dluhu, leží na dlužníkovi. V posuzované věci se žalovaný bránil tvrzením, že částku 45.000,- Kč (nesplacený zbytek půjčky) žalobci předal. Tuto skutečnost prokazuje příjmovým pokladním dokladem ze dne 16. 9. 2004.

Již v rozsudku ze dne 17. dubna 1996, sp. zn. 3 Cdon 1031/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura pod SJ 22/1997, dovolací soud zaujal názor, že v případě, kdy účastník popře pravost, resp. správnost soukromé listiny, pak platí, že účastníka, který tuto listinu předložil k důkazu, stihá důkazní povinnost a břemeno důkazní; tento účastník tedy nese procesně nepříznivé následky toho, že se v řízení nepodaří prokázat pravost či správnost soukromé listiny. Rovněž v odborné právní literatuře v souvislosti se srovnáním důkazní síly veřejné listiny, která je vymezena v § 134 o. s. ř., a listiny soukromé (tj. té, která povahu listiny veřejné nemá) je zastáván názor, že oproti listině veřejné, kde důkazní břemeno leží na tom, kdo popírá její správnost, u soukromé listiny stačí „formální“ popření její správnosti druhým účastníkem, aby nastoupila důkazní povinnost a důkazní břemeno toho účastníka, který tvrdil skutečnosti, jež měly být prokázány soukromou listinou (srovnej Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. a kol., Občanský soudní řád, Komentář, I. díl, 7. vydání, Praha : C. H. Beck, 2006, str. 618.).

Ve smyslu této ustálené judikatury, od níž není důvod se odchylovat ani v této věci, měl žalovaný, dovozující ze skutečnosti obsažené v příjmovém pokladním dokladu ze dne 16. 9. 2004 pro sebe příznivé právní důsledky (splnění dluhu), důkazní povinnost a břemeno důkazní prokázat správnost obsahu této soukromé listiny, kterou předložil k důkazu. Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud neposoudil otázku rozložení důkazního břemene v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu a s tím, jak je tato otázka pojímána v odborné literatuře.

Dovolateli se tak podařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí a Nejvyšší soud napadený rozsudek podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právní otázka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Moderace nákladů](#)
- [Dovolání](#)
- [Procesní společenství účastníků](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Odpovědnost za škodu](#)
- [Konkurs \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)